

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sorá 1 korona

Székelyföldi püspöki helynökség Székelyudvarhelyt

(—gh.) A hajdudorogi görög katolikus magyar püspökség létesítése befejezett dolog. Ez ellen már oláh áskálódásoknak helye nincs.

Közel öt évtizedes eszme valószínűleg meg. Azóta folyton felszinen állott, míg most X Pius pápa kimondta szervezését.

Szükség volt, van és lesz erre a magyar püspökségre, hiszen csak a régi történelmi állapot fog ker. tében vissza jönni, mikor a mostani elvakult görög keletiek is mind görög katolikusok voltak.

Ezután a Székelyföldön oláhok már nem lesznek. Eddig is csak ekeseredett gunynévként, boszankodva türetek a téves elnevezést, melyet főképp egyes tulzók ragasztottak rájuk egészen indokolatlanul. Hiszen, aki oláh, az ilyen nyelven is beszél, de a székelyföldi görög kath. magyarok közül soha sem tudott egy is oláhu, sőt nem is akarta megtanulni azt a nyelvet, mert oláhnak nem érezte magát, sőt iszonyu harag töltötte el, ha némelykor így tituláltak.

Valóságos elnyomás alól szabadulni fel tehát a gk. magyarok, mikor templomukból a nekik is unszimpatikus oláh nyelv kimarad, amely egyetlen ok volt arra, hogy őket oláhoznak gunyolják.

Örömmel tölti el mindnyájunkat ez a nagyfontosságú kérdés kedvező megoldása, s most immár arra kell törekednünk, hogy a mult évődéseit feledve és feledtetve, a társadalom minden rétegében áterthetővé, megbecsültté és tiszteltté legyen az új átalakulási folyamat. Nincsenek oláho!, hanem görög kath. vallásu magyarok! Ez legyen a jelszó és ebben egyesüljön, erősödjék a magyar társadalom!

Az új püspökség felállítására vonatkozó pápai bulla többek között a következőleg szól:

Mely okból mi jóakarólag, meghallgatván ő felsége I. Ferenc József ausztriai császár és apostoli magyar király ohajtásait, valamint a mi tisztelendő testvér esztergomi kardinálisunkat és más prélátusokat azon királyságból, szorgalommal mérlegeltük és tanulmányoztuk, teljesítvén ezeken kívül az érdekelteknek is ohajtásait, teljes apostoli hatalmunknál fogva elhatározzuk, hogy a magyar királyságban szerezzünk egy katolikus egyházat a görög ritusi hívek részére is, amely Hajdudorog néven fog nevezetni, a mint következik:

Elsőben is ezen ujonan alakított főegyházhoz véglegesen kapcsoljuk és biztosítjuk az alább irt parokhiákat, melyeket ami apostoli főhatóságunknál fogva elválasztunk és elkölönítünk azon egyházi főhatóságoktól, ahova eddig tartoztak és pedig: az eperjesi egyházi körből 8 pleániát; a munkácsiból 70 pleániát; a szamosújvári püspökségből

3 pleániát; a nagyvárad püspökségből 40 pleániát és a gyulafehérvár-fogarasi érseki körből 35 pleániát, mely utóbbiak a következők: Árkos, Nagyborosnyó, Nagykáson, Csikszentgyörgy, Csiklázárfalva, Gelence, Nyefalva, Lembény, Lisznyó, Kézdiszentkereszt (P. Iyán), Torja, Abásfalva, Alsóboldogfalva, Bözödujfalu, Szováta, Szárazajta, Székelyszenterzsébet, Székelyudvarhely, Olahzsákokod, Gyergyóalfalu, Csikszentdomokos, Szépviz, Gyimesbükk, Gyergyószentmiklós, Gyergyóvasláb, Nyárádandásfalva, Nyárádbalintfalva, Harasztkerék, Nyárádkarácsonfalva, Kebeleszentiván, Marosvásárhely, Székelysárd, Szentháromság, Szentlőrinc, Kisteremi és az esztergomi érsekségből Budapest. Együtt tehát 157 pleánia képezi a magyar görög katolikus püspökséget.

Ami azt illeti, hogy a fogarasi egyházi főhatóságból elkölönített pleániák az új püspökség hatósága alá rendelték, megengedjük, hogy az a hajdudorogi püspökség által kinevezett székelyföldi vikárius által kormányoztassék.

Ennélfogva tehát az új püspökség székhelye Hajdudorog városában állapittatik meg. A püspök a város által felajánlott házakban fog lakni, melyeket a magyar kormány be rendez püspöki lakásnak. Fizetése évenként 40,000 korona, egyházkormányzati járandósága pedig 12,000 korona, melyet a kincstár fizet.

A káptalan hat kanonokát, papnevelő intézetét, tanárainak fizetését és a papjelöltek föntartását szintén az állam fizeti.

Hasonlóan rendeljük, hogy: az ősi püspöki asztali pénzek, melyek a román egyházak részére alapítványok, semmi szín alatt onnan el ne idegenitessenek és az új hajdudorogi püspökséghez ki ne szakittassanak.

A mi a liturgiális nyelvet illeti ezen új egyházban, rendeljük, hogy az legyen ó-görög és a liturgián kívüli szolgálatok legyenek magyarul, amint ezt a latin rituson levő dekrétumok rendelik.

Három év alatt a papságnak meg kell tanulnia az ó-görög nyelvet, addig a most használt nyelven szolgálhatnak. Azonban a magyar nyelvet, mely nem lévén liturgiális nyelv, nem szabad misemondásra használni.

Ő felségének joga van, mint más püspöki székeknél, hogy kinevezésre püspököt ajánljon a pápa ő szentségének.

A hajdudorogi püspökség a hercegprímás hatósága alá jön.

Jelen pápai bulla végrehajtásával a bécsi nunciatura bizatik meg.

Róma, 1912. június 8.

Aláírva: A. Cardinal Agliardi cancellár,
Scipio Tecci asesor,
N. Riggi, notar.

Ha tekintetbe vesszük a székelyföldi vikáriátusság felállítását, itt első sorban egyedül Székelyudvarhely jöhet számításba, mint a Székelyföldnek természetadta és legmagyarabb központja, hol nevelési szempontból három középiskola, Székelykereszturon pedig állami tanító-képző intézet van. De másfelől a székelyföldi püspöki helynökség szervezésének már történelmi előjoga is van. Néhai Vántsa János érsek még 1879-ben szervezte a vikáriátusságot

a Székelyföldre, azonban anyagi okokból nem tudta életbe léptetni.

Célja az volt, hogy könnyítse az egyházkormányzatot, hol egy főpap alá 704 pleánia és 675 filia tartozik; ezt pedig kielégítőleg egy tömegben kormányozni, teljes lehetetlenség.

Miután egyenesen a magyar kormány vette kezébe ez ügyet és kieszközölte a magyar g. kath. püspökség felállítását, illő tehát, hogy a fővédőkéséget is a saját kezében tartsa meg. Szervezze a papság fizetését úgy, hogy ne legyen egynek se oka bánkódni az új püspökségen, sőt vonzó erővel birjon majd másokat is arra, mikép ezen egyház körébe lépjen és a magyarország tekintélye gyarapodjék.

Önként következik, hogy e nagyfontosságú kérdést törvényhozásilag kell rendezni. A magunk részéről jónak látnók, minél előbb tanácskozássra hívassanak össze az új püspökség körébe eső esperesek a vallás és közoktatásügyi minisztériumba és ezek meghallgatásával hozatnék az új törvény. Mert olyan egyházi jogi és más kérdések vannak az egyes főegyházaknál, amiket csakis az érdekeltek meghallgatásával lehet közmegnyugvásra elintézni.

A székelyföldi vikáriátusság ügyét Székelyudvarhelyt legcélszerűbben lehet megoldani. Az új magyar egyház jelentékeny nagyságu ingyen beltelket kap a város főhelyén, a Kossuth Lajos utcában. A kerületéhez tartozó vármegyék pedig mindannyian határolják e központot levő vármegyét.

A magyar gk. püspöki helynökség székhelye tehát csakis Székelyudvarhelyt állítható fel célszerűen.

Kormánypárti

— üvöltözések.

A kormány és pártja körmönfont ravasssággal azon töri a fejét (s bizonyára be is fogja törni), hogy a nemzet szeméit bekösse, közvéleményét elaltassa vagy pedig megjijessze félénkké tegye. Beöthy Pál az abádszalókai zártkörű kaszinói beszélgetésében foghegyről fenyegetőzött a nemzet jogaiért küzdő ellenzékkel szemben. A mandátumfosztáson kívül börtönt helyezett kilátásba az ellenzéki képviselőknél. Tisza István gróf pedig hirdeti ugrai levele után, most egy geszti mániakus levéllel próbálja mentgetni gyalázatos eljárásait, melyeket a magyar képviselőház tekintélyének összerombolásával elkövetett.

Tisza felfujta magát, mint a mesebeli béka, mely olyan nagy akart lenni, mint az ökör. Ez a szerencsétlen, félszeg alak azt, hogy a házszabályokat brutálisan megsértette; az alkotmányt legelemibb garanciáitól megfosztotta; a képviselői immunitást felrugta; az ország házából kihurcolt képviselők személyén keresztül a magyar nemzetet arcu csapta; a parlamentárizmust cirksusz mutatványok színhelyévé tette és megcsu

olte; a törvényhozás tekintélyét rettentő erőszakosságaival lerontotta: hazafias cselekedetnek publikálja. Ugy tesz, mint az örült, ki elborult elmével: Istennek mondja magát és ha valaki ezt kétségbe vonná, esztelenségében rárontani kész...

Igen ám, de jön a kényszerzubbony s nyomban vége lesz a hősködésnek. Így kell járjon Tisza és a további alkotmányrombolásra készülő bandája is, mert a nemzetet megfélemlíteni, eltaposni nem lehet.

Előbb-utóbb felzendül a „Kossuth-nóta” és akkor „mindnyájunknak el kell menni” a szünt, a magasztos, a dicső küzdelemre, mely csakis a nemzet, a magyar haza alkotmányos, törvényes jogainak fenséges győzelmével érhet véget, hogy nyomában élet-adó áldás fakadjon. Hogy pedig ez így és nem a Tisza-féle ügyefogyott bölcselekedések szerint történjék, arról gondoskodik minél előbb a nemzet, mely mégis csak erősebb a felfújt Tiszáknál s papiroson üvöltöző, csendőrszuronyokkal őrzött bandájuknál...

Virilisek a vármegyei törvényhatóságban.

A törvényhatósági bizottság legtöbb adót fizető tagjainak jövő, 1913-ik évi összeállítására küszöbön van.

A sorrend megállapításánál (1886. XXI. t.-c. 26. §.) a törvényhatóság területén fizetett összes egyenes állami adó vétetik számításba; továbbá az állami, felekezeti, törvényhatósági, községi és magánintézetek tanárai, a tud. akad. tagjai, az akad. művészek, a folyóirat és lap-zerkesztők, a lelkészek, ipar- és keresk. kamarák bel- és kültagjai, ugyszintén a magyar államban érvényes oklevéllel ellátott tudorok, tanárok, ügyvédek, bírák, orvosok, mérnökök, építésszek, gyógyszerészek, sebészek, bányászok, erdőészek, gazdaszok, gazdaszítók és az állatorvosoknak összes egyenes államadója kétszeresen számítatik.

A férj vagy atya államadójába a nő valamint a kiskorú gyermekek államadója is beszámítandó, ha a nőnek vagy a kiskorú gyermekeknek vagyonát kezeli.

Azok, akik e kedvezvezményt igénybe venni akarják, az ülések tartama alatt az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban minden évben jelentkezni s jogosultságukat igazolni kötelesek.

A folyó évben Udvarhelyvármegye legtöbb adót fizetői között 2843 K 78 fillér a legmagasabb és 246 K 96 fillér a legkisebb adóösszeg, mellyel a törvényhatósági bizottság tagjai sorában helyet foglalnak.

Aki nem jelentkezik kellő időben vagy jogosultságát igazolni nem tudja, az adó kétszeres beszámításának kedvezményétől azon egy alkalomra, elesik.

A jelentkezési időt pontosan megjelölni nem lehet, mert a törvény csak azt írja elő, hogy az adóhivatalok az adókimutatásokat minden évben augusztus 31-ig kötelesek a tvhatóság rendelkezésére bocsátani.

Viszont azonban elrendeli azt is, hogy a kimutatások az igazoló választmány összehívása előtt 8 nappal előre meghirdetett helyen kitéssenek. De ez utóbbi köteleességeket a tvhatóság részéről vagy nem gyakorolják, vagy úgy teszik közhírré, hogy arról alig vehet tudomást a nagyközönség. Ezért tehát az adókönyvecskébe elő kell iratni a folyó évi összes adót s így a könyvecské csatolásával, a melyből kitűnjék, hogy két év óta fizet a megyében adót az illető, legcélszerűbb írásban, helyegmentesen a vármegyei központi választmányhoz címezve, évenként legkésőbb szeptember 8-ikáig bejelenteni az igényjogosultságot.

Kormány-hymnus.*

Irtá: *Dr Kivály Péter.*

A kormány a megmondhatója,
Mi van még nálunk — eladó...
A mi országunk már maholnap
Nem is e világból való...
A mi szerencsénk, boldogságunk,
Amely után annyit sovárgunk...
Ott van az osztrák gaz kezében,
Oh mily gyalázat, oh mily szégyen!

A magyar kormány Bécs rimája,
Nincs benne magyar becsület;
Míg az „osztrák császárt” imádja,
Benniünket megcsal, hiteget...
Míg hűséget esküszik hozzánk,
Hitványságával szégyent hoz ránk —
A magyar népet megszarolja,
Pénzét, vérét elpazarolja.

Amit az ősök véren vettek,
Mi örökségül ránk maradt,
Ide repülnek és fölfalják
Az éhes „császármadarak”.
A magyar kormány mindezt látja:
Gyönyörködik a pusztulásba. —
... Tönkrejutottunk, semmink sincs ma,
Csak koldusbot, koldustarisznya...

Idegen gaz nép jön be hozzánk,
Nind rongyosok, mind éhesek,
Megrohanják a magyarságot,
Mint veszett csahos véredek...
— A szegény magyart nincs ki védje,
A kormány az osztrák cselédje,
A legromlottabb bérenc fajta —
Minden gazember ki fog rajta.

Magyar nemzet! — a koldusbottal —
Még mielőtt elzúllenél:
Verj a hátukra a gazoknak,
Vesztett honért, becsületért...
... Addig üsd főbe-hátba őket,
Míg orrukkal turják a földet, —
Legyen Isten csufja belőlök,
Legyen az ördög jöltevéjök.

*Mutatvány szerzőnek: „Vészkiáltások!” c művéből, mely füzve 2 K-ért kapható Debrecenben.

Szerk

Vajjon alább szállhat-e?

A képviselőház elnöki székét alább szállítják Most dolgoznak rajta — írja a félhivatalos. Természetesen ez alkalomból csak ugy eregeti az „illusztris” és más dicsérő jelzőket — szokása szerint s fizetett kötelességszerűen.

— Vajjon mire való e leszállítás mostani munkája! — kérdi a nemzet. Hiszen Tisza Pišta ur már annyira leszállította az elnöki emelvény tekintélyét, hogy annál mélyebbre a gyorsírókat sem lehet sülyeszteni. Pedig azokat — mint a befentes félhivatalos tudni véli — egyenesen ötven centiméterrel sülyesztik alább a terem közepének szintjénél. Tisza az elnöki székét nem ötven centivel, hanem végtelenül lesülyesztette, sőt még tart a sülyedési folyamat mindaddig, míg a nemzet utálata és visszafojtott felháborodása ezt a geszti Cézárt örökre ki nem dobja belőle...

A miniszteri asztalokat is ujjakkal fogják kicserélni — ujságolja a bőbeszédű félhivatalos, melyet boldog-boldogtalannak látszólag *potyára* küldenek a nyakára — tola-kodó módon. (*Potyá-ebéd* után, *potyá-ujság!* Vig élet van mungóéknál! Talán csak nem csapollták meg ismét a szegény állam pénztárát!?)

— Nem az asztalokon, hanem a minisztereken és a mungókon fordul meg az ország ezidő szerinti sorsa. Inkább az utóbbiakat kell kicserélni és Bécs előtt kétrét hajló derekukat valamely keményítő magyar gépezettel kiegyenesíteni!...

Irodalom.

— „Magyar Köztársaság”. Megjelent Dr Nagy György politikai folyóiratának a „Magyar Köztársaság”-nak júliusi száma. E szám is gazdag tartalom, cikkeiből tűz sugárzik, a sorokban élet lüktet. A júliusi számnak nagy sikere a „Magyar Köztársaság” útján hatalmas utjelző. A jogában megcsufolt, az alkotmányától megfosztott nemzet szívével fogja fel a függetlenségi eszme felzengő igéit. A vezércikket Dr Nagy György írta: „Feltámadnak!” címmel s cikkében a támadó eszme nemzetmegváltó tényét fejtegeti. Réá mutat arra az utra, melyen a nemzet egyedül juthat el a szabadság földére. Tüzes szavakból font korbáccsal ostromozza a kishitűséget, a lemondást, a megalkuvást. Nagy György cikkéből a nemzet haragja viharzik ki. Harci indulót hallunk, az új, vérnékül; szabadságharc riadóját.

Dr Pogány Imre „Köztársasági zászló alatt” címmel ismerteti nagyjaink republikánus mozgalmát a négyüléseken megnyilatkozó köztársasági hangulatot, a szívekből fellobbanó szabadságtűzet. Különösen kiemeli a makói nagy-gyűlés hangulatát s leközlí Dr Kiss Pálnak, a makói függetlenségi és 48-as párt elnökének nyilatkozatát. Dr Pogány Imre, az ifjú magyar publicisták között egyike a legképzettebbnek s külföldi tanulmányutakkal szélesített látókör emeli írásai értékét. A magyar köztársasági mozgalom egy erős fegyverzetű harcossal yarapodott az ifjú tudóssal.

Farkas Antal verseket írt a Cézárokról. Az új költő nemzedéknek ez az egyik legértékesebb tagjai költői termelésének legjavá bocsátotta a „Magyar Köztársaság” számára. Mint a „Népszava” belső munkatársa nagy részben ő írta a „Népszava”-nak azokat a láva forró, forradalmi tűző cikkeit, melyek miatt az ujságot elkobozták. Verseiből is egy erős, bátor, lélekzava csendül ki. Az a szatíra, melyet a Cézár vadászatáról, a kétezeredik zerge dicsőséges lepukázásáról írt, be kívánczok az irodalom történetébe. Gyilkos gunnyal vágja az emberi gyarlóságokat.

Dr Kalmár Antal és Dr Ormos Ede az ismeret nagybecsű publicistikai munkásságukkal gazdagítják a „Magyar Köztársaság” júliusi számát. Dr Kalmár Antal minden írása magán viseli az író nagy közjogi ismeretének nemes voltát. Élő közjó ászainak egyik legelsőjévé avatják Kalmár Antalt, az éles szem, a biztos ítélő képesség s a mindig irodalmi nyelv. A hogy ő közjogi tudományos alapokra fekteti a köztársasági munkálkodást, a hogy alá alapozza törvényekkel a Kossuth Lajos eszméjének küzdelmét, így ezzel a tudással, a lelkesedés ilyen hevületével csak Kalmár Antal végezheti ezt a munkát. Dr Ormos Ede az ő nagy tanulmányának a „Királyság történeté”-nek folytatását írja meg. A tanulmány teljes befejezése után könyv-alakban is meg fog jelenni.

Értékes és feltűnő cikke a folyóiratnak az 1849-iki köztársasági kormány programjának ismertetése. Semere Bertalan 49-iki miniszterelnöknek május 2-án mondott beszéde, mely egyuttal Kossuth Lajos kormányának programnyilatkozata volt, egyike a legnagyobb jelentőségű képviselőházi beszédeknek. A kormány ebben a beszédben nyíltan hirdeti a republikánus irányzatot s ez a beszéd Kossuth Lajosnak április 14-iki beszédével együtt képezi történelmi alapját az 1849-iki köztársaságnak. Nagy György az érdem, hogy Semere Bertalan beszédét teljesen hiteles, hűséges szövegben közli az egykori hivatalos feljegyzések alapján. Szemerének 1868-ban kiadott beszédei között már simitással jelent meg ez a történelmi hírv beszéd s Nagy György a régi, az eredeti szöveget közli le, Nagy idők lángoló hangulata csap ki a beszédből. A debreceni országgyűlés forró, tüzes légköre árad ki a sorokból. Álmodat ébreszt fényes, napsugaras álmodat a Semere Bertalan lelkének megnyilatkozása.

Kolacsokovszky Lajos az oknyomozó történész tárgyilagosságával, egy hazáját szerető lélek melegével jellemzi „Köztársasági mozgalmak” című értekezésében a XVI—XX-dik századbeli magyar szabadságmozgalmakat, melyeknek okozója a dinasztia örökös esküszegése, szakadatlan alkotmányrombolása, — s melyeknek főtörekvése a dinasztától való szabadulás volt. E lapszám közli a köztársasági párt megalakításának eddigi okiratait.

A lap júliusi számát Dr Nagy György szerkesztői üzenetei zárják le, melyek között külön érdeklődésre tarthat számot az országos Diákszövetségnek küldött üzenet.

A lap ára 1 korona s kapható Nemes Ármán könyvkereskedésében, A budapesti főbizományos Galantai Gyula (Erzsébet körút. 44.) D. Sz. Gy.

HIREK.

— **Az új magyar püspök és helynöke.** A „Székely-Udvarhely” első helyén részletesen ismerteti az új gk. magyar püspökség pápai bulláját. Némely fővárosi lap már a személyeket is kombinációba hozta. Mi ezt még tulkorainak tartjuk, mert lóhalálában ilyen kényes és igen fontos dolgot elhamarkodni, csak káros következményűnek tartunk. Különösen a székelyföldi vikárius személyének megválasztása nagy körültekintést igényel, minthogy itt csakis a viszonyokat teljesen ismerő egyén felelhet meg azon magas hivatásnak, mely ez álláshoz fűződik.

— **Székely szövetségi közgyűlés.** Évről-évre megújul a Székely Társaságok Szövetségének közgyűlése, melyből a hetediket most, augusztus 26-án d. e. 9 órakor Csikszeredában, a róm. kath. főgimnázium termében tartja meg igen érdekes tárgysorozattal.

— **Városi állatorvos.** A vármegye alispánja holnapra tüzte ki az új állatorvos megválasztását, mely d. u. 3 órakor tartandó képviselőtestületi közgyűlésen lesz. Az egyetlen pályázó Soó Bálint okl. állatorvos, aki berei születésű és gy családból származik az itteni tekintélyes Soó familiával.

— **Meghívó.** A székelyudvarhelyi „Polgári Önképző- és Segélyező egyesület” folyó évi július hó 28-án d. u. 2 órakor saját nagytermében évi rendes közgyűlést tart amelyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Tükári jelentés. 3. Az 1911. évi számadások megvizsgálása és az erről felvett jegyzőkönyv felolvasása és a felmentvény megadása. 4. Könyvtár és leltárt vizsgáló bizottság jelentései. 5. Az 1912. évi költség előirányzat megállapítása. 6. Tisztviselők és választmányi tagok lemondása és újválasztása. 7. Indítványok. A választmány.

— **Homoród gyógyfürdőn** vidám hangulat és jó élet uralkodik. A kies fekvésű, fenyvesekkel koszorúzott fürdőhelyen 20 családnál 53 taggal nyaral. Balázs Kálmán a fürdő figyelmes igazgatója és özv. Bodroginé vendéglőse. Vendégek Segesvárról, Budapestről, Kolozsvárról, Dicsőszentmártonból, Déváról, Marosvásárhelyről, Nagyszébenből, Temesvárról, Szászivánfalváról és természetesen Székelyudvarhelyről is vannak s még folyton érkeznek.

— **Székelykeresztúrnak nem kell állatorvos.** Pénteken, a déli órákban, igen érdekes telefonbeszélgetésnek voltunk tanúi. Dénes Samu járási m. kir. állatorvos beszélt Benkő Mihály székelykeresztúri községi főbíróval. Arról volt szó, hogy Zonda József tvh. m. kir. főállatorvos szabadságon van. Hexner Adolf székelykeresztúri járási m. kir. állatorvos e hó 20-tól kezdődőleg 20 napi szabadságot nyert a minisztertől. Székelykeresztúron 20-án hetivásár lévén, a főállatorvos Dénest bizta meg a vásáron való megjelenéssel. Ezt jelentette be Dénes a községi bírónak, aki kerekén kijelentette, hogy náluk sertészárlat van, felhajtás nincs és így állatorvos sem kell. Vajjon mit szól mind ezekhez Serényi Béla gróf földmivelségi miniszter ur? Vajjon csodálkozik-e azon, hogy ilyen és ezekhez hasonló felfogás mellett a rettenetesen pusztító sertésvész grasszál s évről-évre megújul, kiirtani nem lehet? Mi, részünkről, legkevésbé sem csodálkozunk...

— **Rácz Sándor** fővárosi tanár fiúnevelő és tanintézte Budapest, a Dunaparton, az Országház mellett, közel a Margitsziget (V. Személynök-utca 7. l. em.) elemi, közép és keresk. iskolai tanulók számára. Az intézet közvetlen közelében vannak: az V. ker. állami főreáliskola és főgimnázium, a keresk. akadémia és felső keresk. iskola, fővárosi polgári és elemi iskola. Elsőrendű állami f. és közép- és keresk. iskolai tanárok. Német, francia és angol tárgyalás. Zene, torna, sport. Magántanulókat legbiztosabb sikerrel készít elő az intézet Akad. és egyetemi hallgatók számára külön pensió és jogi szeminarium Prospektust szívesen küld az igazgatóság.

— **Kecske-legelő az aszfaltjárón.** A rendőrség figyelmét kell felhívjuk arra a helytelen rendszerre, mely napról-napra a Kosuth-utcában kora reggelenként és este 7 órafele megismétlődik. Ugyanis valóságos kecskelegelő, vagy jobban mondva állatpihenő helyé vált immár az aszfaltjáró, melyet széltehen-hosszában piszkolnak a legelőre jövő-menő állatok. Ez ugy történik, hogy imitt-amott a pásztor várja az elkésletlen kihajtott állatokat s addig az aszfaltjárón kóborognak a többiek; természetesen ez nem megy a tisztaság előnyére, mivel a ganés lábak helyén kívül, egyéb nyomok is bőven maradnak utánuk. Este aztán valóságos sétatáborulással ékeskednek a dus legelőről hazacammogó tehenek az aszfaltjárón s ez sem szokott nyomtalanul történni. Ugy gondoljuk, hogy az aszfaltjáró nem annyira a marhák, mint inkább a közönség számára való s ha netalán a főkapitány ur is e nézetben volna, úgy arra kérjük, szüntesse meg ezt a közséremltet képező, állati visszaéléseket.

— **Deutsche Kaiser Hölzer** ohne Schwefel Union, ohne Phosphor Linz aD. Ugy-e milyen szépen hangzik ez, kedves székely atyámfia! Igyekezettel is ilyen ékes, „Deutsche” stb. feliratu, sarga-fekete színű dobozkába rejtett gyujtót vásárolni Székelyudvarhelyt. Jól értsük meg: Székelyudvarhelyt! El ne feledd Székelyudvarhelyről, a Székelyföld anyavárosáról van szó, ahol egyes kereskedők nem restelik árusítani a „Deutsche” stb. feliratu, tehát külföldi gyujtót akkor, midőn Magyarország területén oly sok gyufagyár van... Ezzel szemben pedig a m. kir. dohány nagytözsében „EMKE-gyujtó” nem volt kapható és még eddig nincs tudomásunk róla, hogy vajjon mikor lehet kapni?

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legújabb férfi és női divat újdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legutányosabb árakban rendelkezésre bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Méhészet.

Teendők a kezdő méhészek számára.

Nagyon rossz idők járnak a méhészetre. Ugy látszik hiába ohajtjuk és várjuk a kevés kivétellel mindig egyformán borult és kellemtelen időjárás jobbra fordulását. Nagyon szükséges volna, ha jobbra fordulna most, amíg egészen késő nem lesz, hogy a veszteségből még valamennyi megtérülne. Remélem, hogy nem lesz mindig így, hiszen tudjuk, hogy az Isten amit egyik kezével elvesz, a másikkal vissza adja. Nem kell elcsüggednünk, viszont elbizakodnunk sem, hanem mindig résen legyünk s mindig a rosszabbra legyünk elkészülve és az ellen védekezzünk, hiszen ha az Isten mindig jót adna, tanulni nem volna szükséges, mert akkor a jó magától is megjöne.

A milyen időjárás volt, ahhoz mérten még panaszunk nem lehet; raj elég lett, sőt még sok is, ha engedték. Azonban azt már tudnunk kell, hogy egy kaptárból egy rajnál többet nem fogadhatunk el, sőt azt sem szabad elfelednünk, hogy a raj megjelenéséig ha több napi esőzés követi, a rajt etetnünk kell vagy mézzel telt keretet kell beadnunk, hogy az építést a méhek folytathassák, az anya a peterakást akadály nélkül megkezdhesse.

Ha a rajt teljesen üres kusbá vagy fel-szalagozott keretekkel üres építmény nélküli kaptárba lakoljuk és az idő csakhamar huzamosabb ideig rosszra fordul s a méhek nem gyűjthetnek mézet, nem hordhatnak, fejlődésükben érzékenyen vissza maradnak, ha a szükséges méz beadásával elő nem segítjük. Az így elhagyott méhesalád nem képes magát a szükséges építménnyel lakásában be-rendezeni és mézkészlettel el látni.

A méhek mikor inség előtt állanak, ha kellő időben segítségükre leszünk, úgy a fáradozásainkat, mint kiadásunkat kamatostól megtérítik; ellenesetben, hiába várunk, mert biztosak lehetünk, hogy nem lesz szerencsénk a méhtenyésztéshez.

A rajzási-idő már lejárt s ha előfordulna mégis, adjuk vissza, mert hanem úgy az anyakas, mint a raj meg fog semmisülni.

A megrajzott méhesaládokat a rajzástól számítva 25–30 napig vizsgáljuk meg, hogy az anya megtermékenyült-e? Ezt a sejtékben talált fiasításról nagyon könnyen megállapíthatjuk. Vigyázzattal kell lennünk, hogy a fiasítás okvetlen termékeny anyától származott-e? Mert ha alányától való és nem ismertük fel s nyugodtan elhagyjuk anélkül, hogy fiasítást találtunk volna, okvetlenül megsemmisül.

Az anyátlan méhesaládot, ha csak tehetjük, termékeny anyával azonnal anyásítsuk meg. Ez a legcélszerűbb módja. De ez az eljárás csak azon méhészek áll módjában, aki anyanevelőt rendezett be, a honnan igen könnyen orvosolhatja az anyátlan méhesaládot.

A másodrajjoktól kapott terméketlen anyával is meganyásítható, ha termékeny anyával épen nem rendelkezünk. Ha pedig három napon belüli friss petét adunk be, abból is nevelnek anyát, de ezen eljárást nem tartom célszerűnek.

Ha tudjuk, hogy az anyátlan méhesaládnál, mintegy 30 nap óta szünetel a fiasítás; ha tudjuk azt, hogy a friss petéből nevelt anyának (ha sikerül is), mintegy 20 napra van szüksége, míg a peterakást megkezdheti; ha tudjuk, hogy a lerakott petékből 21 nap alatt lesznek munkásméhek, a melyek akkor is 5–6 nap múlva mehetnek a legelőre; ha — mondom — a friss petéből sikerülne is az anyaneveltetés, akkor is, mintegy 77 napig mindennap csak apadt a nélkül, hogy más méhekkal pótolva lett volna a népesség.

Azt is kell tudnunk, hogy nyári munkaidőben nagy a méhek közt a halandóság, mert a méhek élete 3 héttől 3 óra terjed. Könnyen megérthetjük a föntiekből, hogy az anyátlan családdal friss petéből való anyaneveltetés, milyen kockázattal jár. Ha nem fog sikerülni (a mi igen gyakori eset), abban az esetben a méhesalád teljesen megsemmisül, sőt 77 nap alatt a nyár is oda van.

Ha az anyátlanság előfordul és a kezdő-méhész nem rendelkezik termékeny anyával, mit tegyen most, hogy a bajon célszerűen segítsen? Ilyen esetben legcélszerűbb, ha van olyan méhesaládunk, a mely nem rajzolt, de megfelelő termékeny anyja van, ennek az anyját elvesszük és az anyátlan méhesaládnak adjuk. Ez azonnal anyabölcsők építéséhez fog, a melyet 9-ed napján átvizsgálunk és a legszebbet meghagyjuk s a többit megsemmisítjük. A fiasítással telt keretekből minden nap munkás méhek állnak elő, amely kereteket aztán a méhek azonnal mézzel töltenek meg. Ez a család sok mézet fog gyűjteni és az anyanevelést is kibírja s így mind a két méhesalád rendbe lesz.

Székelyzsombor, 1912. jul. 16.

AMBRUS ANDRÁS
méhész.

Uj bérlo. Ujatermetett, uj rendszerrel kezelt furdó!

Uj vendégios: özv. Bodrogi Sándorné kitünó konyhájáról híres székelyudvarhelyi vendégiosné.

HOMORÓD-GYÓGYFÜRDŐ!

A Continens legerősebb szénsavas alkalikus, vasas-, gyógy-, ivó- és furdóvizeivel. Modern furdóvé alakítva. Uj rendszerrel, uj kezekbe került. — Furdóidény: július 1-től augusztus 31-ig, fődény. Gyönyörű völgyben, nagy fenyvesekkel borított hegyek között 720 méterre fekszik a tenger szine felett. Magaslati gyógyhely — 3 ivó, 2 furdó forrással! — Saját kocsik, fiakkerek, később automobil közlekedés.

Orvosiilag ajánlatlik páratlan eredménnyel: sápkór, vérszegénység, ideggyengeség, neurasthenia, görvélly, légzőszerveknek, hólyagnak, hüvelynek hurutos bántalmak; fehérfolyás, női altesti bajok, rendetlen fájdalmas havadvás. Méhelhajtás és e-ekből származó magtalanság, gyermektelenség. Vesebajok, általános női és férfi gyengeségek ellen. Erősített szénsavas furdó. Szívajok, vérkeringési zavarok, csusz és köszvénynél bámulatos, sőt biztos hatásu. Hivatalnokok, tanítónőknek, szellemi munkával foglalkozóknak, kimerülteknek, lelkiileg kifáradtaknak, üdülésre, megújhodásukra kitünó hatásu a fenyves aetherileg tiszta levegő és ivóviz. Furdóorvos DR SZABÓ ENDRE ur.

— Lakik a Kossuth-villába, Kiránduló helyek: Ilona völgybe, Lobogó furdóre, Szentkeresztbányai vashá-morhoz, Király, Dobogó, Hargitai-büdös, hargitai-liget furdókhöz, a Hargitára stb. helyekre. Pisztrang halászat! Fenyvesek között több kilométer hosszú árnyékos séta utak, Kaszinó, olvasó terem. Tennisz pályák, kugli, torna, ringli spiel, amerikai hajóhinta. Tánctanítás. Róm, kath. kápolna, ref. és unitárius istentiszteletek. Népiünnepélyek, szépség- és tánc stb. verse-nyek, Kitünó zenekar naponta kétszer. Tézzeno Könya Jancsi székelyudvarhelyi kitünó cigányprimás 14 tagu zenekarával. szobák árai: 1 K 50 fill. 2 K, 2 K 50 fillér, Erkélyes nagy szoba, behutorozva 5 K, ágynemű nélkül, melyet előre bejelentve bérelni lehet. Furdók: hideg 40 fill., meleg 1 korona. Elő- és utóidényben 50 százalék árengedmény. — Vendégios: özv. Bodrogi Sándorné, a székelyudvarhelyi kitünó, jó és olcsó konyhájáról, jó borairól híres vendégiosné kezelésében lesz Olcsó árak. Egy ebéd (kettőnek elegendő) naponta 3 tál étel, csütörök és vasárnap 4-féle) házhoz vive 2 K 60 fillér, Posta, távirtda, bazar, fűszeres bolt, pék, fodrász, fényképész, cukrászda, fuvarosok kirándulásokra, vasuton naponta 3 érkező vonat. Kocsik megrendelendők nálam. Másfél órai kocsut szép erdős hegyen át. Szobák előre ki-veendők, már most sürgősen megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Szobánként 20 korona előleg küldendő. Felvilágosítás- és prospektussal készsége-sen szolgálók.

Nagyszolymosi KONCZ ARMIN gyógyszerész és föld-birtokos, a Homoród-furdó bérloje, Lobogó-furdó tulajdonosa, Székelyudvarhely. Tessék e hirdetéset kivágni és eltenni, mert csak kevés-szer jelenik meg.

Szobák, lakások, júliusi 1-ső idényre azonnal s előre merendelendők, mert sok az előjegyzés. Kitünó szobák száma nátr kevés. Szobánként 20 korona előleg küldendő. Uj vendégios!

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESSEN tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boragykereskedőné

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó szállodai és kávéházi berendezés.

Székelyudvarhelyt, Tunyogi Zés. Csapó Ferenc Központi szállodájában az összes berendezés szabad kézből folyó évi augusztus 22-ől kezdve, jutányos árban eladatik.

Uj szülésznő. Müller Katalin okl. szülésznő, ki a nagyszabeni bábaképző intézetet kitüntetéssel végzte, Székelyudvarhelyt Mikó-utca 5. sz. alatt kéri a n. é. közönség szives bizalmát.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitünó sajattermés és vörös borok.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek **Betegh Pál** könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében.

CLIMAX nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP. **Magasnyomásu nyersolajmotorok** 15-150 lóerőig :: legolcsóbb és legmegbízhatóbb üzemet biztosítják. Üzemkölség léerőnként 1-2 fill. Aláandóan zavartalan üzem! — Pénzügyőri felügyelet nélkül! Egy szerű kezelés! Sok száz gép üzemben!

Költegvetése és árlapok díjmentesen.

Bachrich és Társa betétitársaság motorgyári fióktelepe Budapest, VI. ker. Váci-körut 59 a.lb

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhe megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlelőpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos levlőpapírok és boritékok, levlő-kártyák, **vász- Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvetel, levlőpapírosok stb. **Nagy választék** tájképes, virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabirósági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és iro- **PAPIROSOK** vonalzott és sima levlőpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző papírok, könyvkötő papírok és papirkülönlegességek. Kártyapapírok. **Lemezpapírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

KÖNYVNYOMDÁJÁT

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **könyvkötészetét** honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** és használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárcsa és szelvénykönyvek.

Irkák, füzetek, jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka névjegytárcák **Dohány-ésszivartárcák** bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-orszvények, okmány és irománytárcák.

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, dísztollszárak. Irónok, fekete, szines és másoló-irónok, notes-irónok, csavarirónok (crayonok), zsebirónok, esavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajelző kreták, szines kreták Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttiszo, titbronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek (c. hangoló-sipok és ... rnak. Monogramok fehérnemű és levlőpapírjelzésre. Kezi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtótáblák és névfeliratok öntött fémből, erdeszkalapácsok gyári árban.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itatódeszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-césze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek szőnyegszögek, kapesok stb.